

Sisällys

Esipuhe.....	3
JOHDANTO.....	9
Taustaa.....	10
ELINIKÄINEN OPPIMINEN JA TYÖELÄMÄN MUUTOKSET	17
Elinikäinen oppiminen ja työssäoppiminen.....	17
Yleiskuvaus ammatillisen koulutuksen kentästä.....	24
Ammatillinen koulutus – kohti työpaikalla tapahtuvaa oppimista	28
<i>Ammatillinen koulutus – kokonaisuus hallinnassa?</i>	28
<i>Ammatillisen aikuiskoulutuksen merkitys kasvaa</i>	30
Työssäoppimiseen liittyvä lainsäädännön kehittyminen	36
Työssäoppiminen nuorten ja aikuisten koulutuksessa	38
<i>Työelämään tutustuminen perusopetuksessa</i>	38
<i>Työpaikalla oppiminen lukiokoulutuksessa</i>	40
<i>Työssäoppimisen jakso ammatillisissa perustutkinnoissa</i>	41
<i>Työssäoppiminen ammattitutkintojen näkökulmasta</i>	42
<i>Työssäoppiminen eri kouluasteilla – todellinen työelämäkontakti</i>	46

Työelämän muutokset – vaatimuksia työssäoppimisen kehittymiselle	46
<i>Työelämän vaatima ammattitaito</i>	47
<i>Osaamisen laaja-alaisuus</i>	50
<i>Turbulenttinen muutos</i>	52
<i>Työssäoppimisen hyödyntämiseen vaikuttavat toimintaympäristön muutokset</i> . .	56
<i>Työelämän kehitysnäkymät Suomessa</i>	63
<i>Muuttuvan työelämän edellyttämä osaaminen</i>	66
Ammatillinen koulutus ja työelämän muutokset kohtaavat työssäoppimisessa	73

TYÖSSÄOPPIMINEN – MITÄ SE ON? 77

Johdatus työssäoppimisen käsitteeseen	77
Mitä työssäoppiminen on?	80
Työssäoppimisen teoreettisia lähtökohtia	84
<i>Kokemuksellinen oppiminen</i>	86
<i>Reflektiivinen ajattelu</i>	87
<i>Työssäoppiminen yksilöllisenä ja sosiaalisena prosessina</i>	91
Työssäoppimisen konteksti	98
<i>Situationaalinen oppiminen</i>	98
<i>Työpaikka oppimisympäristönä</i>	100
<i>Työn osaamiselle asettamat vaatimukset</i>	105
<i>Työssäoppimisen ohjaaminen</i>	110
Työssäoppimisen edistäjät ja esteet	115
Työelämän ja koulutuksen roolimutokset työssäoppimisen mahdollistajina	116
Työssäoppimisen prosessi- ja kehystekijät: kokoava viitekehys	118

TULEVAISUUDEN TYÖSSÄOPPIMISEN MALLI 123

Työssäoppiminen – ensimmäisen iteraatiokierroksen
tulokset käsitekartalla. 124

Työssäoppiminen – toinen iteraatiokierros 128

Millainen on hyvä työssäoppimisen malli? 129

Mitkä tekijät estävät ideaalimallin toteutumisen? 136

Millä tavalla edistetään ideaalimallin käyttöönottoa? 140

*Kuinka opettajan rooli muuttuu,
kun työssäoppimisen ihannemalli otetaan käyttöön? 142*

Miten yritysmaailman rooli muuttuu, kun ihannemalli otetaan käyttöön? 145

TYÖSSÄOPPIMINEN – OSAAMISEN KEHITTÄMISEN VÄLINE 149

Työssäoppimisen ihannemalli 149

Työssäoppimisen käytäntöä 150

Miten työssäoppimista voidaan kehittää? 153

Rullaavat kivet eivät sammaloidu. 154

Lähteet 157